

Viola Snickars

– Jag skriver dagbok varje dag.

Varje dag? Om vad?

– Tja, vilket väder det är, om jag mött någon och i så fall vem när jag varit ute med soporna.

Hon plirar med ögonen – väl medveten om att hennes vardag inte precis bjuder på stor dramatik.

Men det finns något stort i att dokumentera den vanliga vardagen skriftligen också när hundraårsdagen närmar sig.

Tidigare när benen bar henne bättre besökte hon regelbundet dem på Solgård och ”bädden” som fick få eller inga besök. Den funktionen kom hon att ha i 20 år. Också det är stort.

Foto Ann-Britt Pada

De sista vintrarna i det egna huset i Smedsby vaknade Viola Snickars när snöplogen kom förbi tidigt på morgonen, vid fyra,- femtiden.

– Och så kunde jag inte somna om igen, säger hon. Snöplogen kom ju med budskap om att nu måste det skottas. Det är mycket med ett hus; det vet både yngre och äldre.

Hon var spekulant på en lägenhet i Kontes sexvåningshus vid Paulsvägen i Smedsby, där hon bor sedan 2006, redan i byggnadsskedet. Först tänkte hon sig en något mindre lägenhet, men när hon tänkt över vad som skulle med från huset blev det en några kvadratmeter till, sammanlagt 57.

– När jag hörde snöplogen första morgonen här på Paulsvägen tänkte jag: Oj, så skönt.

Viola, som i barndomen och ungdomen hade det knapert – ”Hon de, som int´ har naa alls,” sa en släkting till hennes blivande man när de blivit ett par – äger alltså sin pensionärlägenhet. Hon trivs oerhört bra i den.

– Jag har inte fällt en tår sedan jag flyttade... men nog före, när jag funderade på hur jag skulle klara av flytten. Jag var ju över 80.

Men hon fick ett helt hus tömt – allt det som var kvar efter ett 55-årigt äktenskap och två barn – och sedan ett nytt liv. Det nya livet fyllde hon alltså bland annat genom att besöka Solgård och ”bädden”. Den verksamheten höll hon igång tills rollatorn kom in i hennes liv.

– Jag får det jag gjorde då tillbaka nu, säger hon.

– Jag är så väldigt tacksam för att jag nu, när jag är gammal, får hjälp när jag behöver det.

Hjälpen kommer i form av de kommunalt anställda som varje morgon hjälper henne att få på stödstuporna. Den kommer i form av Byabussen, som hämtar upp henne inför torsdagsträffarna för seniorer i Folkhälsanhuset. Då får hon ”kroka arm” med chauffören, till och från bussen.

– Det är så sällan numera som jag får gå i armkrok med en karl, så jag tar nog tillfället i akt, säger hon och skrattar.

– Chauffören i sin tur säger att han kan komma att behöva hjälp på samma sätt när han själv blivit gammal.

Viola Snickars (flicknamn Pada) är född nära stenbron i Toby den 14 december 1924. Tre yngre syskon kom med två års mellanrum: Gertrud 1926, Hilding 1928, Gurli 1930.

Själv sattes hon i skola ett år i förtid och hennes egen tes är att det skedde för att hon skulle lära sig sitta stilla. På ett barndomsfoto av henne och hennes syster som hänger i sovrummet ser hon ut som en glansbildsängel: runt ansikte, pigga ögon, mörkt hår. Hon minns ännu förtrytelsen när hon andra året i skolan fortfarande måste gå i första klass.

”Jag minns hur jag for iväg på cykel, med brevet i handen, gråtfärdig. ”

När hon var tolv år dog hennes mamma och sedan, sedan kom kriget och hennes far inkallades. I ett skede under fortsättningskriget, när han var förlagd till Hangöfronten, måste han ha förtvivlat gällande sina möjligheter att komma hem levande. I ett brev till äldsta dottern skrev han att hon måste ta hand om de två yngsta syskonen.

– Jag minns hur jag for iväg på cykel, med brevet i handen, gråtfärdig. Hur skulle vi klara oss om pappa stupade?

Det var till en farbror i byn hon cyklade. I det hushållet fanns det tio barn, men det fanns alltid plats för en till runt bordet.

En annan cykeltur hon minns från krigsåren gick från Toby till Gamla Vasa. Hon skulle konfirmeras där, cyklade i sin vita konfirmationsklänning.

– Man kan fråga sig hur den klänningen såg ut då jag var framme...

Klänningen hade sin egen historia. Det var hennes mamma som sytt den. Att hon kunde ha den på konfirmationen, fast sömmerskan själv inte längre var i livet, var värdefullt.

– Mamma sydde åt folk, det behövdes för pappa söp upp en hel del av vad han förtjänade. Just den här klänningen hade lämnats tillbaka av kunden, eftersom den hade blivit lite smutsig runt den höga kragen.

Fadern kom hem från kriget levande men lätt blev tillvaron i Toby ändå inte. Också fast man hade haft pengar fanns det inte mycket att köpa i butiken efter kriget..

– Mest hamnbuskorv, som vi av någon anledning kallade de stora korvkringlor som kunde finnas där.

I en granngård fannas en piga som kom från Pettersbacka i Vörå och var några år äldre än Viola. Det innebar att hon tidigare än Viola kunnat ge sig ut i nöjeslivet, börja gå på dans.

– Jag var såå nyfiken på hur det hade varit. Hade hon fått dansa, hade hon haft chans på någon?

Pettersbackapigan gifte sig sedan med en ung man från Keskis, en av de mindre byarna i Oravais. Det ledde till att Viola en vårvinter var på påskfest i uf-lokalen i Keskis. Då dansen började blev hon först sittande; ingen kände ju henne. Men så kom föreningens ordförande och bjöd upp. Han hette Georg Snickars.

Så började ett 55-årigt äktenskap.

– Jag brukade säga att jag hade världens bästa man. Han var en bra äkta man, en bra son, en bra bror, en bra pappa. Både hans mamma och hans syster var änkor och han hjälpte dem alltid.

Det var egentligen tänkt att Viola skulle bli Keskisbo. Men hemmanet var litet.

Georg läste många brevkurser; det var på den tiden en utväg för många för vilka vidare utbildning efter folkskolan varit en omöjlighet. Hans bror gjorde honom uppmärksam på att ÖK, Österbottens kött, ville ha medlemsvärvare. Bolaget hade till och med utlyst en tävling.

Det blev Georg Snickars från Keskis som vann den tävlingen och igen uppmuntrad av sin bror hörde han sig sedan för om jobb på ÖK. ”Du får komma i morgon”, blev svaret.

Viola var då inneboende i Gamla Vasa, tillsammans med två av sina syskon. I och med att Georg blev anställd av ÖK måste han ha någonstans att bo i Vasa och... ja, också han flyttade in.

– På den tiden bodde man inte tillsammans som ogifta så där bara, så innan vi for till Keskis inför julen 1948 gick vi till pastorskansliet och gifte oss. Min syster och hennes pojkvän var vittnen.

Inget stort romantiskt bröllop, alltså, men ett långt lyckligt äktenskap.

Georg var född i början av år 1925, Viola i slutet av 1924.

– Han brukade skoja om att han hade så gammal fru.

– Innan han dog trodde jag att jag inte skulle klara mig en dag utan honom. Men nu har det gått i 20 år. Jag bodde kvar i huset tre år efter att han dött.

– Sorgen efter honom var tung – jag hade som sagt världens bästa karl – men att mista ett barn är värre. Det är det värsta en människa ska igenom.

Viola och Georg fick två döttrar. Det är Margareta, född 1951 och som vuxen bosatt i Norge, som inte längre är i livet. Hon dog i cancer år 2000.

Viola hade själv cancer i 40-årsåldern. Margaretas cancer kom som en smärtsam repris och utgången blev värsta möjliga. Hennes urna är nerlagd i Korsholm

– Själv sa hon bara att hon hoppas det går fort.

– Det händer att andra säger att de förstår hur det är att förlora ett barn. Men nej, de förstår inte.

Bara den som själv gått igenom det förstår.

Yngre dottern Barbro föddes 1955, någon vecka efter att huset i Smedsby var färdigt

Foto Ann-Britt Pada

Före det bodde Viola, Georg och Margareta i ett rum och kök i Roparnäs, i anslutning till ÖK:s butik där. Viola kokade munkar som hon sålde i butiken. Margareta önskade sig en lillasyster men hade fått veta att pengarna inte riktigt räckte till för det. I ett skede trodde hon ändå att det ljusnade; hon hade hört föräldrarna säga att det skulle hämtas pengar från banken – det vill säga växelpengar till butiken. Margareta trodde det var lillasysterpengar och förkunnade stolt från husets trappa för den som ville höra på att nu skulle det köpas lillasyster.

Det är en minnesbild som för Violas del är skarp ännu drygt 70 år senare.

”Jag är så väldigt tacksam för att jag nu, när jag är gammal, får hjälp när jag behöver det.”

Den efterlängtrade lillasystemen Barbro är lärarutbildare i Malmö. På ett av fotografierna i bokhyllan står Viola bredvid sitt enda barnbarn, Barbros son Simon, då nybliven student. Hon når honom exakt till axlarna – varje generation tycks bli längre.

Simon är i dag pappa till en liten Edda Viola, född midsommaren 2022. Båda två är i fotoform med på kaffebordet där Viola plockar med koppar och servetter. Kökslampan lyser på hennes lätt lilaskimrande hår.

Vill hon ha hjälp med framplockandet? Nej, det vill hon inte. Behövs inte.

– Jag bor ju ensam, är van att reda mig.

Efter kaffepausen blir temat hennes arbetsliv. ÖK:s butik blev inte den enda butik där Viola figurerade. Hon arbetade på Sokos i Rewell Center i tjugo år. Trivdes ypperligt. När hon började var det den modernaste av butiker – med Vasas första rulltrappa. Den drog folk i massor, folk som inte alla gånger behärskade denna modernitet.

– De ramlade i trappan eller hann inte stiga av innan det var för sent. Jag fick ringa efter ambulans åt många.

Viola arbetade på husgerådsavdelningen nära rulltrappan.

Hon började som julbiträde och på julafton kom direktören och tackade henne för att hon sålt så bra. Vägen till fortsatt anställning var öppen.

– Men jag var dålig på finska. En gång kom en kund och frågade efter *rullakaittimet*, jag trodde att det var brödkavel. Först när kunden började prata om *ikkuna* redde det upp sig.

För någon utbildning utöver folkskola och skriftskola, utbildning som hade inkluderat språk, blev det ju aldrig. Som för så många av hennes generation. Men hon kompenserade bristande språkkunskaper med lyhördhet och servicevilja.

En gång skulle Sokos ordna en omröstning bland kunderna om vem som var bästa expediten.

– En finsk dam kom och frågade efter mitt tävlingsnummer, trots min dåliga finska. Då kändes det som om jag hade vunnit!

Det blev en tävling som ingen vann. Efter att det framkommit att en av de tävlande damerna försökt köpa röster med hjälp av sina tre döttrar inhiberades alltihop.

”Jag är så väldigt tacksam för att jag nu, när jag är gammal, får hjälp när jag behöver det.”

I dag får den mångåriga Sokosexpediten hjälp med att komma sig till matbutiken av en brorson och hans fru. Rollatorn måste vara med både inom- och utomhus och speciellt i snö är den inte så samarbetsvillig. Hörapparaten är också en ständig följeslagare.

– Jag, som var äldst, är den enda som är kvar av mina syskon.

Brodern Hilding levde sitt liv i Malax, Gertrud flyttade till Sverige, Gurli till Kanada.

– Vi trodde att vi aldrig skulle få se henne igen. Men jag hann faktiskt vara två gånger och hälsa på henne där i Kanada.

Nu är det enbart kortare resor, främst till Folkhälsanhuset i Smedsby, ”mitt andra hem”, som gäller.

– Min dotter säger ibland att jag ska ta färdtjänst och åka till Toby. Men vem skulle jag hälsa på där, när jag överlevt alla?

Hon säger också att hon börjar känna sig beredd för den sista resan. Den är inte förknippad med rädsla; hon har en gudstro som följt henne sedan barndomen.

– Jag tackar Gud varje kväll, tackar för alla jag mött, tackar för att jag får bo kvar i mitt hem. Jag har det så bra här.

Hon läser mycket. På vardagsrumsbordet ligger bland annat deckare.

Vilket råd skulle du ge ditt yngre jag, ett jag i 20-årsåldern?

– Kanske att inte springa så mycket på dans, man gick ju bara och väntade på det, säger hon och skrattar lite.

Å andra sidan: om benen bar skulle hon så gärna dansa ännu.

– Oj, jag tyckte så om att dansa. Georg var inte så bra på det men det började gå bättre. När vi började gå på morgendans kunde han fråga: Kan jag det här?

På den frågan svarade hon alltid ja.

Livet är inte en dans men det blir roligare om man dansar.